

ÅLANDS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSMYNDIGHET

Prövningsnämnden

Norragatan 17, 22 100 Mariehamn

Tel. (018) 528600 växel, Fax. (018) 528601

E-post: kansliet@amhm.ax

Hemsida: www.amhm.ax

MILJÖTILLSTÅND

Beslut nummer Diarienummer
ÅMH-Pn 8/14 2008-1315

Beslutsdatum (2008-1399)
15.4.2014 (2008-1402)
 (2008-1416)
 (2010-1011)

Sökanden

Ålands Fiskförädling Ab
Fiskhamnsvägen 10
AX-22710 Föglö

Ärende

Ålands Fiskförädling Ab ansöker om miljötillstånd för omstrukturering av befintliga fiskodlingar. Omstruktureringen avser flytt av odlingsplatser vid Bergö i Lemland och Norrboda, Lumparland, i sin helhet samt halva odlingskapaciteten vid Ängösund i Lumparland dels till ny plats vid Skrovsö och dels till Rödkär, bägge i Föglö. Kvarvarande del av fiskodlingen vid Ängösund nyttjas därefter för sättfiskodling och övervintring.

Den i ansökan avsedda verksamheten är tillståndspliktig enligt:

- 10 § landskapslag (2008:124) om miljöskydd, miljöskyddslagen,
- 6 kap. 16 § punkt a) vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, vattenlagen.

Beslut

Miljötillstånd

ÅMHHM beviljar med stöd av 17 § 1 mom. miljöskyddslagen Ålands Fiskförädling Ab miljötillstånd för fiskodling utanför Skrovsö, Föglö kommun, i enlighet med karta i bilaga 2.

Giltighet

Detta tillstånd gäller till och med 31.12.2024.

Ansökan om förnyat tillstånd ska lämnas till ÅMHHM senast 01.07.2024. En förutsättning för att fortsatt tillstånd för fiskodlingsverksamheten ska ges är

att bästa tillgängliga teknik används. Till ansökningarna ska fogas en konkret plan för hur verksamheten ska utvecklas för att minska belastningen på vattenområdet.

Tillståndshavaren ska inkomma med en ansökan om revidering av tillståndsvillkor senast 01.07.2019. Ifall ansökan om revidering av tillståndsvillkor inte görs inom den föreskrivna tiden förfaller tillståndet i enlighet med 21 § 2 mom. e punkten miljöskyddslagen.

Ersättning

ÅMHM har prövat frågan om ersättning enligt 7 kap. 8 § vattenlagen. Myndigheten konstaterar att nedanstående tillståndsvillkor utgör sådant skydd att verksamheten inte kommer att orsaka sådan skada som ligger till grund för ersättning enligt 7 kap. 4 och 6 §§ i vattenlagen.

Miljökonsekvensbedömning

ÅMHM har övervägt behovet av miljökonsekvensbedömning i enlighet med 2 och 3 §§ i landskapsförordning (2006:86) om miljökonsekvensbedömning. Till underlag för detta beslut krävs inte en miljökonsekvensbedömning.

Villkor och föreskrifter

Tillståndshavaren ska följa nedanstående villkor och föreskrifter utfärdade med stöd av 24 och 26 §§ miljöskyddslagen samt 4 kap. 7 § vattenlagen:

1. När fiskodlingsverksamhet inleds vid den nya odlingsplatsen utanför Skrovsö ska platsens förhållanden vara utredda och kända.
Bottenprovtagning avseende sedimentprov och bottenfaunaundersökning ska utföras senast under första odlingssäsongen.
7 § och 26 § e punkten miljöskyddslagen
2. Innan fiskodlingsverksamhet inleds vid den nya odlingsplatsen utanför Skrovsö, Föglö, ska de tidigare odlingsenheterna vid Bergö i Lemland och Norrboda, Lumparland upphöra med verksamhet på de gamla odlingsplatserna. Utförd flyttning ska meddelas ÅMHM.
5 kap. 9 § 2 mom. vattenlagen
3. De avvecklade odlingsplatserna vid Bergö i Lemland och Norrboda i Lumparland ska fortsättningsvis ingå i fiskodlingens kontrollprogram under minst 5 år för uppföljning av återhämtning. Havsbotten nedanför kassarna ska besiktas och fotograferas eller videodokumenteras senast inom ett år efter att platsen avvecklats. Om filmning visar på ackumulation av slam och exkrementer som sedimenterat under kassarna ska sedimenten provtas med bottenfaunaprov och sedimentprov för att

fastställa eutrofigrad, näringsämnesinnehåll och eventuell lakbarhet. Minst ett bottenfaunaprov ska dock tas från respektive odlingsplats och analyseras under slutet av uppföljningsperioden om 5 år. Detta kan ske tillsammans med fiskodlingens kontrollprogram om det anses lämpligt och praktiskt. Resultaten lämnas in till ÅMHM för utvärdering.

Allt avfall ska transporteras till godkända mottagare och övrigt eventuellt kvarblivet material, såsom kassar, ramar, bojar mm. ska avlägsnas från strandområden.

24 § d punkten miljöskyddslagen

4. Verksamhetens totalbelastning till vattenmiljön vid Skrovsö får uppgå till maximalt 1102 kg fosfor och 9029 kg kväve årligen.

Med totalbelastning avses den mängd kväve och fosfor som binds i den producerade fiskens årliga tillväxt subtraherat från den totala mängden kväve respektive fosfor i det foder som årligen används.

24 § a punkten miljöskyddslagen

5. Tillståndshavaren ska så långt det är möjligt införskaffa information om fodrets ursprung och framställning för att på så sätt försäkra att det framställts på ett miljömässigt godtagbart sätt.

7 § miljöskyddslagen

6. Tillståndshavaren ska sträva till att minska belastningen på vattenområdet som verksamheterna ger upphov till och vid den dagliga skötseln noggrant beakta miljöskyddsaspekter. Tillståndshavaren ska tillämpa bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är ekonomiskt möjligt samt kontinuerligt sköta och underhålla anläggningarna så att minsta möjliga miljöförorening och störning av närliggande bebyggelse uppstår. Tillståndshavaren ska sträva till att minska foderkoefficienten och använda foder med minsta möjliga fosfor- och kväveinnehåll.

4 kap. 7 § 2 mom. vattenlagen, 4 § miljöskyddslagen

7. Odlingsplatsens djupförhållanden ska vara sådan att den fyller kraven i 3 § landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet.

Odlingsplatsernas lokalisering ska meddelas ÅMHM och Trafikverket med kopia av karta eller utdrag ur sjökort där platsen för fiskodlingarna framgår samt där koordinater för fiskodlingsanläggningarna anges.

3 § fiskodlingsförordningen

8. Tillståndshavaren ska hålla fiskodlingsanläggningarnas konstruktioner och anordningar i sådant skick och förankra dem så att de hålls på den avsedda platsen och inte stör sjötrafiken eller förorsakar det övriga

nyttjandet av vattendraget sådan skada som kan undvikas. Utmärkning eller belysning av fiskodlingsanläggningen får inte störa trafiken i allmän farled och eventuell belysning får inte störa navigationsljus i farleden.

För att trygga sjötrafiken i anläggningarnas närhet ska konstruktionerna utmärkas på ett av Trafikverket godkänt sätt.

4 kap. 4 § vattenlagen

9. Kemikalier ska hanteras och användas så att eventuellt spill eller läckage inte kan nå avlopp, luft, mark eller vatten eller på annat sätt förorena miljön eller orsaka olägenhet utöver vad deras faktiska bruk föranleder. Kemikalier som används inom verksamheten ska antecknas i driftjournal enligt föreskrift 12.

All personal som kommer i kontakt med kemikalier ska känna till kemikaliernas huvudsakliga egenskaper och hur de ska hantera eventuella olyckor. Svenskspråkiga skyddsinformationsblad för de använda kemikalierna ska finnas lätt tillgängliga. Utrustning för uppsamling av eventuellt spill eller läckage ska finnas tillgängligt på anläggningen.

I verksamheten får endast sådana medel och kemikalier användas som är tillåtna enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1990:32).

Tvätt och färgning av kassar ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på miljön och bör i mån av möjlighet helt undvikas.

4-5 §§ och 24 § e punkten miljöskyddslagen, 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen

10. Avfallshanteringen ska följa landskapslagen om renhållning (1981:3) och gällande kommunala föreskrifter samt skötas så att miljöförorening och olägenhet för människors hälsa förhindras. Följande prioritetsordning ska iakttas för hantering av det avfall som uppstår i verksamheten: förebyggande, förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning såsom exempelvis energiåtervinning samt bortskaffande.

Fodersäckar och ensilageplast ska lämnas hos godkänd mottagare.

All hantering av död fisk ska ske slutet för transport till godkänd anläggning för kompostering eller motsvarande godkänd anläggning enligt krav för behandling av animaliskt kategori III avfall, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel. Hanteringen ska redovisas i driftjournal enligt föreskrift 12.

8a - 8f §§ landskapslag (1998:91) om renhållning

11. Om fisken i anläggningarna konstateras eller misstänks ha en smittsam sjukdom som kan överföras från ett djur till ett annat eller en smittsam sjukdom som inte allmänt förekommer, ska sökanden underrätta ÅMHHM och landskapsveterinären vid Ålands landskapsregering samt vidta nödvändiga åtgärder.

Om avfall i form av död fisk uppkommer vid bekämpning av sjukdom ska avfallet behandlas i en av myndigheterna godkänd anläggning för behandling av animaliskt avfall med risk för smitta. Avfallet klassas då som animaliskt kategori II avfall, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel.

Hanteringen ska redovisas i driftjournal enligt föreskrift 12.

4 kap. 4 § vattenlagen

12. För kontroll av verksamheternas miljökonsekvenser ska en driftjournal föras. I journalen ska finnas uppgifter om:

- foderleverantör samt företagsmärkning
- mängden använt foder och dess innehåll
- de mängder fisk som tillförts odlingarna samt bortförts från dem
- hantering av död fisk enligt villkor 10
- förekomst av eventuella fisksjukdomar och behandling av dem samt fiskens medicinering och dödlighet
- använda kemikalier, inköp, förbrukning och lagerhållning
- typ och mängd avfall samt avfallets mottagare
- andra nödvändiga uppgifter om verksamheten

Journalen ska bevaras 10 år vid anläggningen och kunna uppvisas vid inspektion. Ett årssammandrag av driftjournalen ska årligen lämnas till ÅMHHM inom februari månad följande år på en för detta ändamål uppgjord blankett.

Tillståndshavaren ska på begäran av ÅMHHM uppge nödvändiga uppgifter och utredningar för kontroll av skötseljournalens tillförlitlighet.

26 § miljöskyddslagen, 7 § fiskodlingsförordningen

13. Tillståndshavaren ska på egen bekostnad låta utföra kontroller av fiskodlingarnas inverkan på vattendraget, inverkan på fiske och fiskbestånden på ett av myndigheten godkänt sätt. Kontrollerna kan utföras som samkontroll tillsammans med de andra kontrollskyldiga i området enligt det gemensamma miljökontrollprogrammet för fiskodlingarna på Åland. Om tillståndshavaren inte utför kontrollerna

inom detta program ska ett förslag till alternativt program lämnas in till ÅMHM inom två månader efter det att detta beslut vunnit laga kraft.

Om resultaten av observationerna ger anledning därtill kan kontrollprogrammet senare ändras i samråd med ÅMHM eller i enlighet med 26 § 4 mom. miljöskyddslagen.

Resultaten av observationerna ska inlämnas till ÅMHM och Föglö kommun. Dokument och resultat från kontrollprogrammet ska bevaras vid anläggningarna och kunna uppvisas för tillsynspersonal.

26 § miljöskyddslagen

14. Tillståndshavaren ska utse en ansvarig person som har den kunskap som krävs för att övervaka anläggningarna så att miljötillståndet följs.

Personens namn och kontaktuppgifter ska meddelas till ÅMHM. Vid byte av ansvarig person ska uppgifterna uppdateras.

7 § miljöskyddslagen

15. Tillståndshavaren är skyldig att kontrollera, utreda och redovisa verksamhetens miljökonsekvenser vid avslutande av verksamhet.

Meddelande om avveckling ska göras till ÅMHM, som kan besluta om sådana undersökningar, åtgärder och försiktighetsmått som krävs vid avveckling av verksamheten.

24 § d punkten miljöskyddslagen

Beslutsmotiveringar

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) konstaterar, efter att ha prövat förutsättningarna för tillstånd, att verksamheterna med iakttagande av de i tillståndet givna tillståndsvillkoren är förenlig med miljöskyddslagen och den lagstiftning som nämns i 10 § i samma lag. Vid avgörandet har myndigheten även beaktat förutsättningarna som gäller för verksamhetsutövaren enligt 7 § miljöskyddslagen. De villkor och föreskrifter som fastställts i beslutet har utformats så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig enligt 4 § miljöskyddslagen.

Tillståndets giltighet

Enligt 4 kap. 1 § vattenlagen ska vattenfarlig verksamhet utövas så att ändamålet med verksamheten nås med minsta skada och olägenhet utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att verksamheten omöjliggörs. Av förarbetena till vattenlagen framgår att övergödning är ett av de största vattenvårdsproblemen i saltsjön. Myndigheten konstaterar att fiskodling innebär ett nettotillskott av närsalter till vattnet. Även om fiskodlingens bidrag till Östersjöns totala övergödningssproblem är relativt litet, är det ur

ett åländskt perspektiv det största enskilda bidraget. Myndigheten konstaterar med utgångspunkt i detta att det är skäligt att tillståndet tidsbegränsas och omprövas med 10 års intervall och att villkoren däremellan revideras efter 5 år för att begränsa fiskodlingsverksamhets belastning på vattenmiljön enligt 24 § miljöskyddslagen och i enlighet med vad som stadgas i 4 kap. 7 § vattenlagen. Tillstånd har tidigare tidsbegränsats till 5 år men en giltighetstid på 10 år med villkorsrevidering efter 5 år försämrar inte miljöskyddet medan det däremot ger verksamhetsutövaren bättre förutsättningar att investera i miljöförbättrande teknik.

Flyttning av plats

Ålands Fiskförädling Ab anhåller om tillstånd att flytta odlingsenheterna vid Bergö i Lemland och Norrboda, Lumparland, i sin helhet samt halva odlingskapaciteten vid Ängösund i Lumparland dels till ny plats vid Skrovsö och dels till befintlig odlingsplats vid Rödkär, bägge i Föglö. Den nya platsen vid Skrovsö är belägen på vattenområde som innehas av sökanden.

Vid etablering av en ny odlingsplats är det viktigt att utreda utgångsläget, dvs vad man har för status på sediment och bottenfauna då verksamheten inleds. ÅMHM har därför i villkor 1 ställt krav om nödvändiga förundersökningar enligt e punkten 24 § miljöskyddslagen. Detta är väsentligt för att senast i det skede verksamheten avslutas kunna jämföra eventuell påverkan på platsen i förhållande till utgångssituationen. Enligt d punkten i ovan nämnda paragraf kan prövningsmyndigheten ställa villkor om åtgärder vid avslutande och för att kunna avgöra eventuellt saneringsbehov i samband med avveckling behöver utgångsläget vara klarlagt.

Enligt 5 kap. 9 § 2 mom. vattenlagen får ny eller ändrad verksamhet komma till stånd i vattenområdet endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte kan bidra till ökad övergödning i området eller att förbättringsoverskott utnyttjas. Omstruktureringar och flyttningar av fiskodlingsenheter är därmed möjligt utan att förbättringsoverskott utnyttjas så länge den totala belastningen av övergödande ämnen inte ökar inom det berörda vattenområdet. De berörda fiskodlingsenheterna ligger definitionsmässigt inom samma vattenområde, Södra saltsjöområdet, enligt vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland. Därmed ges möjlighet till flytt av odlingsenheten i enlighet med detta tillstånd. Omstruktureringen får påbörjas i och med att detta beslut vunnit laga kraft. För att inte öka belastningen från övergödande ämnen måste enligt villkor 2 de gamla odlingsplatserna först vara avvecklade innan den flyttade odlingskapaciteten tas i bruk vid Skrovsö eller Rödkär.

Avveckling av odlingsplats

Ålands Fiskförädling Ab kommer att avveckla sina odlingsenheter vid Bergö i Lemland och Norrboda, Lumparland i och med omstruktureringen. Vid avvecklande av verksamhet behöver verksamhetens effekter på miljön och vattenmiljön kontrolleras för att utreda behov av sanering eller istandsättning samt förebyggande av vidare utsläpp. Fiskodlingarnas påverkan på vattenmiljön och botten behöver kontrolleras visuellt och genom analys av bottenfauna. Avfall och utrustning som tidigare använts i verksamheten får inte lämnas kvar så att de förfular eller förorenar miljön. Villkor 3 reglerar krav på åtgärder efter att verksamheten upphört i syfte att utreda behov av istandsättning och sanering av områden samt förebyggande av vidare utsläpp, i enlighet med d punkten 24 § miljöskyddslagen.

Verksamhetens belastning

Myndigheten konstaterar att en minskning av belastningen från fiskodlingsverksamhet med dagens teknik i huvudsak kan uppnås genom att minska mängden genom fodret tillförda närsalter till vattnet. Hur stor belastningsminskningen kan bli begränsas dock av vilka krav på närsalter fisken har för bibehållen tillväxt och välmående, utfodringsteknik samt av de foder som finns tillgängliga på marknaden. Med beaktande av att odlingen kan medföra viss negativ inverkan på vattenmiljön har totalbelastningen av kväve och fosfor till vattenmiljön beräknats, begränsats och reglerats i villkor 4 så att förutsättningar för tillstånd enligt 4 kap.1, 2, 4, 7 §§ vattenlagen, 5 kap. 9 § vattenlagen ska föreligga.

ÅMHM bedömer, med beaktande av den nya odlingsplatsens placering och den inverkan de närliggande odlingarna har på vattenmiljön i området, att tillståndsvillkoren är ändamålsenliga för att uppnå tillräckligt miljöskydd enligt 4 kap. vattenlagen och för att bestämmelserna om vattenkvalitet i 5 kap. 9 § vattenlagen ska vara uppfyllda. Beräkningen av belastningen har för den nya odlingsplatsen utgått från genomsnittliga värden av fodrets innehåll av kväve och fosfor, samt bedömningen att bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är tillämpbar används. Myndigheten har uppskattat den genomsnittliga foderkoefficienten (FK) till 1,15. Vid beräkningarna har myndigheten utgått från att fodret innehåller i genomsnitt 0,80 % fosfor och 6,1 % kväve samt att fisken binder 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve. I bedömningen har såväl fiskens välmående, miljömässiga aspekter samt uppgifter i ansökan beaktats.

Eftersom det är fråga om en flyttning av befintlig odlingskapacitet till en ny plats har bedömningen utgått från gällande tillstånd, beviljade på 1990-talet, för de gamla platserna. De gamla tillstånden hade begränsning av näringsämnen i foder och en maximal produktion. Vid beräkning och

fördelning av näringsämnesbelastning har i första hand beaktats näringsinnehållet och den totalbelastning de medfört och i andra hand odlingsbegränsningen. Äldre foder, foderkonverteringsfaktor och praxis har justerats så att kväve och fosformängderna i fodret blivit i kongruens, dvs. fosformängden har minskats och kvävet har ökat för att passa modern praxis. Vid fördelning av tillgänglig odlingskapacitet har sökandens önskemål om fördelning av odlingskapaciteten beaktats.

Om tillståndshavaren odlar enligt ovanstående innebär det att denne enligt ÅMHM:s beräkningar kan odla cirka 217 ton med en teoretisk belastning motsvarande 1130 kg fosfor och 9272 kg kväve vid odlingsplatsen utanför Skrovsö. Om det i samband med revidering av villkor eller förnyande av tillstånd senare framgår att belastningen lokalt blir för stor så måste villkor 4 omprövas och näringsmängderna kan justeras.

Den i havet utsläppta specifika belastningen får inte enligt fiskodlingsförordningen överskrida 6 gram fosfor och 50 gram kväve per kilogram producerad fisk. Enligt myndighetens beräkningar blir den specifika belastningen 5 gram fosfor och 43 gram kväve per kilogram producerad fisk om bästa tillgängliga foder och teknik tillämpas.

Tabell 1. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning för Skrovsö.

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	2000	15250
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	250000	250000
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	217391	217391
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	870	5978
<i>Teoretisk belastning</i>	<i>1130</i>	<i>9272</i>
<i>Specifik belastning</i>	<i>0,005</i>	<i>0,043</i>

Om det i samband med tillsyn, revidering av villkor eller förnyande av tillstånd senare framgår att belastningen lokalt blir för stor så måste villkor 4 omprövas och näringsmängderna kan justeras.

Det foder som används vid fiskodling i Östersjön består i huvudsak av råvaror från fisk, trots att en numera ökande andel vegetabilier inblandas. Fiskodling innebär därmed en indirekt påverkan på ekosystemen, varför myndigheten anser att det är skäligt att sökanden i enlighet med kravet i 7 § miljöskyddslagen ska ha tillräcklig kunskap om verksamheternas miljöpåverkan och kravet i 4 § miljöskyddslagen på förebyggande av skada därav. Sökanden ska därför enligt villkor 5, så långt det är möjligt, begära in uppgifter från leverantören om att fångst av fiskråvara och tillverkning har skett enligt gällande lagar, överenskommelser och enligt miljömässigt godtagbara metoder och principer.

Enligt 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen ska den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan krävas för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvaliteten. Omfattningen av åliggande enligt 4 kap. 7 § 1 mom. ska bygga på tekniskt bästa möjliga lösning som är ekonomiskt möjlig för den typ av verksamhet som är ifråga. Exempelvis finns idag olika tekniska hjälpmedel för övervakning och styrning av utfodring. Villkor 6 ställs i syfte att tillgodose kraven på bästa tillgängliga teknik enligt miljöskyddslagens 4 § och 4 kap. 7 § 2 mom. vattenlagen.

Odlingsplatsens lokalisering och lämplighet

För att utföra ett vattenföretag krävs enligt 2 kap. 2 § i vattenlagen rätt eller rådighet över vattenområdet och enligt 2 kap. 3 § vattenlagen råder den som äger en fastighet över det vatten som finns där, om inte annat följer av bestämmelserna i vattenlagen. Vattenområdet vid Skrovsö ägs av sökanden.

Enligt 4 kap. 6 § vattenlagen får vattenfarlig verksamhet endast utövas på plats eller platser där minsta möjliga olägenhet för vattenmiljön uppstår och där förutsättningarna finns eller kan skapas för det slags verksamhet som är i fråga, utan att oskäligt högre verksamhetskostnader uppstår till följd av platsvalet. ÅMHM konstaterar att forskning visat att kuststräckor med goda förutsättningar för fiskodling vanligen har en hög vattenomsättning. Hög vattenomsättning medför att utspädningen är stor och att eventuella övergödningseffekter är svåra att mäta i odlingens närhet. Vid en bra lokalisering får man således små lokala effekter, men ett generellt tillskott av närsalter till havet.

Enligt platskraven i 3 § landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslax och lax i havet, fiskodlingsförordningen, ska fiskodlingar med en årlig produktion som överstiger 25 ton endast bedrivas på plats som ligger utanför de områden som enligt förordningen är inre vatten med lägre vattenomsättning samt ha ett öppenhetsvärde som är minst 0,75 eller en exponeringsgrad som är minst 6 samt ha ett vattendjup på minst 10 m. Villkor 7 anger att den nya platsen vid Skrovsö ska tillgodose platskraven i fiskodlingsförordningen.

Enligt bilaga 1 i fiskodlingsförordningens är den nya odlingsplatsen utanför Skrovsö lokaliserad i ett område som klassas som yttre vattenområde med hög vattenomsättning. Platsen ligger relativt öppet och klarar därmed med god marginal kriteriet om en exponeringsgrad högre än 6 samt uppfyller också kravet på vattendjup om minst 10 m. Den aktuella platsens öppenhetsvärde är däremot ca 0,30 om man beräknar öppenhetsvärdet för nordöstra Föglöfjärden. Enligt förordningen är platsen godkänd men det

låga öppenhetsvärdet bör beaktas. I sitt utlåtande anger Landskapsregeringens Vattenenhet att det öppna läget och möjlighet till gott vattenutbyte i nord-sydliga strömstråket kan kompensera för det relativt låga öppenhetsvärdet. På basen av ovanstående har sökanden också minskat den nya odlingsplatsens storlek och väljer att flytta delar av odlingsvolymen från Bergö, Norrboda och Ängösund till befintlig odling vid Rödkär istället för enbart Skrovsö.

Platsen är belägen invid ett ”sund” eller stråk i nord – sydlig riktning som förbinder norra Östersjön med Bottenhavet och har tidvis starka strömmar och god vattenomsättning. Dock är platsen också belägen nära holmar och grundare mellanskärgårdsområden vilka under perioder med t ex svaga vindar kan påverkas lokalt av utsläppen från fiskodlingen. Inom det Sydöstra saltsjöområdet finns det lokaler med bättre vattenomsättning men sökanden har inte tillgång till alternativa platser.

Målsättningen med fiskodlingsförordningen är att de inre strandnära odlingsplatserna ska flyttas till mer lämpliga odlingsplatser med högre vattenomsättning. Flyttning av Ålands Fiskförädlings odlingsenheter vid Bergö i Lemland och Norrboda i Lumparland till Rödkär och den nya odlingsplatsen utanför Skrovsö är förenligt med fiskodlingsförordningen.

Fiskodlingens placering är väsentlig för att vattenföretaget ska utföras med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen och särskilt med beaktande på fiskbestånd och möjlighet att bedriva fiske, samfärdsel, möjligheterna att på det berörda vattenområdet i framtiden utföra annat vattenföretag, utöva vattenfarlig verksamhet eller bedriva annan härmed jämförbar verksamhet samt rekreativsmöjligheterna, naturskönheten, kulturvärdena och trivseln i omgivningen. Villkor 8 anger att anläggningarna ska hållas i skick samt vara förankrade så att de inte flyttar sig eller utgör olägenhet för samfärdsel enligt 4 kap. 4 § vattenlagen.

Kemikalier och avfallshantering

Kemikalier ska hanteras så att de inte kan förorena mark, luft eller vatten enligt miljöskyddslagens 4 och 5 §§. Med stöd av e punkten 24 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen utfärdar ÅMHM villkor 9 om hantering av kemikalier inom verksamheten. Exempelvis finns idag tekniska alternativ till färgning av odlingskassar med anti-foulingmedel.

Villkor 10 reglerar hantering av avfall som uppkommer i verksamheten och ska enligt 3b § landskapslag (1981:3) om renhållning beaktas prioritetsordningen förebyggande, förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning (t.ex. till energi) samt bortskaffande.

Olika typer av avfall ska insamlas, sorteras och hållas avskilda från varandra i alla skeden av hanteringen, i den mån det är nödvändigt för att förebygga hälso- och miljörisker samt ordna avfallshanteringen på ett ändamålsenligt sätt enligt 8c § renhållningslagen. Vidare ska enligt samma lag allt avfall separeras och återvinnas om det är tekniskt möjligt. Enligt renhållningslagens 8 d § får olika typer av farligt avfall inte spädas ut eller blandas sinsemellan eller med annat avfall eller andra ämnen, utom i det fall det är nödvändigt för återvinning eller bortskaffande av avfallet och det kan göras utan att orsaka skada eller fara för människors hälsa eller miljön.

Villkor 11 reglerar hantering vid konstaterande av sjukdomsutbrott i odlingen och hur verksamhetsutövaren ska förfara så att smittspridning begränsas och risk för spridning av smitta till vild fisk minimeras. Villkoret ges med stöd av vattenlagen 4 kap. 4 § för att tillgodose att verksamhetens risk för påverkan på fiskbestånd och fiske minimeras.

Egenkontroll

Enligt 1 kap. 1 § vattenlagen ska vatten och vattenområden inom landskapet användas på det sätt som bäst gagnar en uthållig utveckling. Ytvatten samt ekologiska förhållanden i saltsjön ska nyttjas, skyddas och vårdas så att en uthållig utveckling gagnas och så att där kan finnas sådana växt- och djursamhällen, som i huvudsak utgör naturliga inslag i dessa naturmiljöer.

Verksamhetsutövaren ska enligt 7 § miljöskyddslagen ha tillräcklig kunskap om verksamhetens miljöpåverkan och om möjligheterna att förebygga och begränsa dess negativa miljöpåverkan. Ett stöd för detta är egenkontroll av verksamheten. ÅMHM föreskriver i med stöd av 26 § miljöskyddslagen i föreskrift 12 att verksamhetsutövaren ska föra dagbok över verksamheten samt sammanställa uppgifterna till en lättfattlig årsrapport som ska skickas in till tillsynsmyndigheten.

Recipientkontroll

Föreskrift 13 syftar till att klargöra verksamhetsutövarens ansvar för egenkontroll i enlighet med miljöskyddslagens 26 §. Kontroll av odlingarnas miljöpåverkan sker inom ramen för det gemensamma miljökontrollprogrammet för de åländska fiskodlingarna från 1993, vilket reviderats år 2002, 2007 och 2013. Enligt plan sker provtagning årligen vid samtliga fiskodlingsenheter där verksamhet bedrivs.

Ansvarig person

En ansvarig person med den kunskap som krävs för att övervaka anläggningarna och att miljötillståndet följs måste enligt föreskrift 14 finnas för att fylla kravet på verksamhetsutövarens organisation i miljöskyddslagens 7 §.

Avslutande av verksamhet

På grund av svårigheter att i samband med prövningen bedöma omfattningen av påverkan på miljön och därmed behov av eventuella åtgärder vid avslutande av verksamhet utfärdas inget villkor för detta. Om tillståndet inte innehåller tillräckliga bestämmelser för avslutande kan ÅMHH enligt 34 § miljöskyddslagen besluta om dylika åtgärder i samband med eller efter avslutande. Med villkor 15 avses att verksamhetsutövaren vid avslutande av verksamheten ska ansöka om tillstånd för avslutande för att myndigheten ska kunna göra en bedömning av huruvida det behövs undersökningar, saneringsåtgärder eller andra försiktighetsåtgärder i samband med avslutandet.

Yttranden och utlåtanden

Under ärendets beredning har det delgivits 3 gånger. Under den första delgivningen inkom 5 yttranden från sakägare varav flera hade flertalet undertecknare. Yttranden innehöll frågeställningar rörande t.ex. vattenkvalitet, nyttjande av vattenområden, rekreativsmöjligheter och landskapsbild. Fiskodlingsanläggningen utgör ett fysiskt hinder för samfärdsl på vattenområde och är visuellt synlig till viss del då den sticker upp ca 1 m ovan vattenytan. Odlingen är dock lokaliserad till sökandens egna vattenområde och utgör varken ett så stort hinder eller ger så stort visuellt intryck som utgör olägenhet som är betydande.

ÅMHH har inbegärt utlåtande från Ålands Landskapsregering för att bedöma eventuell inverkan på främst vattenkvaliteten i Föglöfjärden vid omstrukturering av odlingsanläggningar till Föglö. Utlåtandet anger att området vid Skrovsö är klassat som yttre vattenområde, men att det ändå är snarlikt inre vattenområde på grund av Föglöfjärdens trösklar. Vattenomsättningen på platsen uppskattas dock vara god, bl.a. tack vare fartygstrafik i handelsfarleden väster om den tänkta odlingsplatsen. Landskapsregeringen har också utfört datormodellering i BEVIS-programmet. Modelleringen visar att det är bättre att fördela den odlingsvolym som skall omstruktureras mellan den nya platsen vid Skrovsö och befintlig odling vid Rödkär, vilket tycks ge minsta effekter, jämfört med att flytta hela belastningen till Skrovsö. Modelleringen visar också att näringsbelastningen rör sig söderut i Föglöfjärden och Ledfjärden, dock inte så att de påverkar naturreservat/Natura 2000 områdena vid Björkör. Modelleringen visar vidare på stora förväntade förbättringar i vattenkvalitet i Bergö-Nåtö-Järsö-området, Järsöfjärden samt hela Lumparns inlopp upp till Prästö och vattenområdena öster om Lumparland. Omstruktureringen är förenlig med fiskodlingsförordningens intentioner.

Sammanfattande motivering

ÅMHM konstaterar att kravet på sökandens rätt till de erforderliga vattenområdena är uppfyllda och att platserna som avses i ansökan lämpar sig för fiskodlingsverksamhet i den omfattning som anges i tillståndsvillkoren ovan. Vidare konstaterar myndigheten att ovan ställda villkor utgör ett sådant skydd att verksamheterna inte står i strid med enskilda och allmänna intressen.

Fiskodlingsverksamhet medför ett nettotillskott av närsalter till havet, men då miljötillståndet innehåller villkor och föreskrifter för förebyggande av förorening och begränsning av fiskodlingsverksamhetens belastning, vilka ges med stöd av 24 och 26 §§ i miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen, anser myndigheten att nyttan av att verksamheten får bedrivas på den avsedda platsen är betydlig i förhållande till den skada som kan följa av att verksamheten tillåts.

Villkoren har utformats i syfte att tillse att ändamålet med verksamheten nås med minsta olägenhet för miljön, utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget och verksamheten omöjliggörs. Verksamhetsutövaren svarar enligt 7 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen, oavsett givna villkor, för att miljöförorening förebyggs, undanröjs och begränsas och för att försämring av vattenkvaliteten förhindras, så även efter det att verksamheten avslutats i enlighet med vad som sägs i 34 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen.

Med ovanstående motiveringar finner ÅMHM grund för beviljande av tillstånd för flyttning av befintlig fiskodlingsverksamhet inom det Södra saltsjöområdet till ny plats utanför Skrovsö, Föglö kommun.

Avgift

För detta tillståndsbeslut uppbärs avgift i enlighet med § 14 Ålands Landskapsregerings beslut (2013:2) om taxa för ÅMHHM. Avgiften baseras på taxa för år 2001 för Ålands Miljöprövningsnämnd.

Fiskodling >1800 kg årligt fosforinnehåll i fodret	€	2018,00
Annonskostnad, debiterad i ärende dnr 2010-1011	€	0
Lantmäteriverket, sakägarförteckning	€	0
Totalt *	€	2018,00

* Annonskostnad för delgivning av beslutet tillkommer.

Bilagor

1. Ärendehantering
2. Karta över odlingsplatserna
3. Besvärsanvisning

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,

Ordförande Ulrika Sandell
Prövningsnämnden

Föredragande Mikael Stjärnfelt
Miljöskyddsinspektör

ÄRENDEHANTERING

Ansökan

Ärendet har ursprungligen inletts vid Ålands Miljöprövningsnämnd 15.10.2001 och har med anledning av 5 § landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet överförts till ÅMHM 1.1.2008.

Ärendet har sambehandlats med andra ärenden gällande omstrukturering och flytt av odlingsplatser vid Bergö i Lemland och Norrboda, Lumparland, i sin helhet samt halva odlingskapaciteten vid Ängösund i Lumparland dels till ny plats vid Skrovsö och dels till Rödkär, bägge i Föglö.

Delgivning av ansökan

Ansökan delgavs offentligt under tiden 4.10– 1.11.2013 på ÅMHM:s anslags-tavla. Delgivning gjordes också genom annons i tidningen Åland 4.10.2013. Vid delgivningen framgick att vem som helst hade rätt att skriftligen yttra sig över ansökan inom ovannämnda tid.

Ansökan har tidigare även varit delgiven 6 – 27.11.2009 och 16.1 – 6.2.2012.

Yttranden

Yttranden har inte inkommit under tiden för offentlig delgivning 4.10 – 1.11.2013. Yttranden som inlämnats i samband med tidigare delgivningstillfällen har fortsättningsvis beaktats. Under delgivningstiden 2009 inkom 5 yttranden, varav 1 yttrande representerande 26 sakägare och 1 yttrande från en förening.

Utlåtanden

ÅMHM har begärt och erhållit utlåtanden från Föglö kommun och Sjöfartsverket. Dessa utlåtanden inkom före delgivningen 2009. Inför senaste delgivning har utlåtande begärts och erhållits från Ålands Landskapsregering.

Bemötande

Sökanden har givits tillfälle att bemöta sådant som tillförts ärendet av annan än sökanden.

Delgivning av beslut

Tillståndsbeslutet sänds till sökanden med mottagningsbevis. Beslutet delges offentligt genom annons i tidningen Åland och ÅMHM:s anslagstavlor och en kopia av beslutet finns under denna tid framlagd för allmänheten på kommunkansliet och ÅMHM:s kansli. Beslutet finns även tillgängligt på internet på Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets hemsida, www.miljohalsoskydd.ax. Vid delgivningen framgår att sakägare kan anföra besvär över beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol.